

Epuraea (Epuraea) muehli REITTER, 1908 i *Meligethes matronalis* AUDISIO et SPORNRAFT, 1990 – nowe dla Polski gatunki chrząszczy oraz nowe dane o rozmieszczeniu *Kateretidae* i *Nitidulidae* (*Coleoptera*) w Polsce

Epuraea (Epuraea) muehli Reitter, 1908 and *Meligethes matronalis* Audisio et Spornraft, 1990 – the beetle species new to the Polish fauna and new data on the distribution of *Kateretidae* and *Nitidulidae* (*Coleoptera*) in Poland

ANDRZEJ ŁASOŃ

ul. Wiejska 4B/85, 15-352 Białystok

ABSTRACT: *Epuraea (Epuraea) muehli* REITTER, 1908 has been collected in Wilga (Mazowiecka Lowland) and in Białowieża Primeval Forest. *Meligethes matronalis* AUDISIO et SPORNRAFT, 1990 was found in the Western Beskid, Mts. near reserve „Na Policy”. Both species are new to the Polish fauna. New localities of 1 species of *Kateretidae* and 35 species of *Nitidulidae* from Poland are given.

KEY WORDS: *Coleoptera*, *Kateretidae*, *Nitidulidae*, *Epuraea muehli*, *Meligethes matronalis*, new records, faunistics, Poland.

Prezentuję tu dane o 1 gatunku *Kateretidae* oraz 35 gatunkach *Nitidulidae* nowych dla fauny Polski bądź dotychczas nie podawanych z poszczególnych krain zoogeograficznych. Większość okazów została zebrana podczas moich badań terenowych, pozostałe zostały przekazane mi przez Kolegów (Jerzy GUTOWSKI (JG), Tomasz MAJEWSKI (TM), Rafał RUTA (RR), Jan SIEKIERSKI (JS), Stanisław SZAFRANIEC (SS)), którym w tym miejscu chciałbym serdecznie podziękować. Podziękowania składam również innym osobom wymienionym w tekście, a przede wszystkim Panu Josefowi JELINKOWI. Podział

fizjograficzny Polski przyjęty został według „Katalogu fauny Polski” (BURAKOWSKI i in. 1986), a układ systematyczny według AUDISIO (1993). Wszystkie okazy znajdują się w mojej kolekcji i jeżeli nie jest to zaznaczone w tekście, zostały przeze mnie złowione.

Brachypterus urticae (Fabricius, 1792)

- Kotlina Nowotarska: Gliczarów Górny (UTM: DV36), 23 VII 2001 – 9 exx., na *Urtica* sp.
- Pojezierze Mazurskie: Puszcza Borecka, ad Lipowa Góra (FE68), 27 VII 1997 – 1 ex., leg. JG; Biebrzański P. N. ad Osowiec (FE02), 2 VII 1995 – 1 ex.

Epuraea (Epuraea) angustula Sturm, 1844

- Puszcza Białowieska: oddz. 374 (FD94), 27 V 1997 – 1 ex.; oddz. 375, 27 V 1997 – 1 ex., wszystkie leg. JG.

Jest to bardzo rzadko poławiany, borealno-górski gatunek. Notowany tylko z 5 krain.

Epuraea (Epuraea) biguttata (THUNBERG, 1784)

- Nizina Wielkopolsko-Kujawska: Kościelec ad Koło (CC38), 30 IV 1997 – 3 exx., przy wyciekającym soku na *Betula* sp., leg. TM.
- Beskid Zachodni: Skawina ad Kraków (DA13), 4 VIII 1986 – 1 ex., leg. B. WIŚNIEWSKI.

Jest to gatunek znany dotychczas tylko z 4 krain. Jednak zarówno obecne stanowiska jak i podawane wcześniej (KUBISZ 1994; LASOŃ 1999, 2003) potwierdzają jego szerokie rozsiedlenie w kraju.

Epuraea (Epuraea) boreella (ZETTERSTEDT, 1828)

- Beskid Zachodni: Babiogórski P.N., oddz.145 (CV99), 29 V 1999 – 2 exx.; rez. „Na Policy” (DV09), 21 V 1998 – 4 exx., pod korą *Picea abies* (L.) KARST., wszystkie leg. SS.

Gatunek borealno-górski, w Polsce rzadko poławiany. Podawany z 7 krain.

Epuraea (Epuraea) fageticola (AUDISIO, 1991)

[= *castanea* DUFTSCHMIDT, 1825]

- Bieszczady: Mików (EV85), 14 VII 1999 – 1 ex., z huby na *Fagus sylvatica* L.
- Gatunek ten zaliczany jest do wielkich rzadkości. Znany jedynie z 3 krain w południowej części kraju.

Epuraea (Epuraea) guttata (OLIVIER, 1811)

- Puszcza Białowieska: oddz. 374, 6 VI 2000 – 2 exx., leg. JG; oddz. 495, 22 VII 2000, 1 ex., w wyciekającym soku z *Quercus* sp., leg. RR.
Dość rzadko znajdowany, znany z 9 krain.

Epuraea (Epuraea) marseuli REITTER, 1872

- Bieszczady: Mików, 25 VII 1999 – 1 ex., w locie.
- Tatry: Tatrzański P.N., 15 VI 1991 – 1 ex., leg. A. MELKE.
Jest to jeden z najbardziej pospolitych gatunków *Nitidulidae*. Poławiano go już w 18 krainach.

Epuraea (Epuraea) muehli REITTER, 1908

- Nizina Mazowiecka: Wilga (EC24), 2 VII 1992 – 1 ex., leg. JS.
- Puszcza Białowieska: oddz. 374, 27 V 1997 – 2 exx.; oddz. 454, 10 VI 1997 – 6 exx., 20 VI 1997 – 2 exx., wszystkie leg. JG.

Bardzo rzadki gatunek o niedostatecznie poznanym rozsiedleniu. Dotychczas notowany ze Słowacji, Słowenii, Niemiec, Włoch, Norwegii, Danii, Szwecji, Finlandii i Rosji. Wszędzie poza Skandynawią i Syberią poławiany sporadycznie na rozproszonych stanowiskach. Z Polski wykazywany ogólnikowo na początku ubiegłego stulecia z Tatr, jak się okazało na podstawie stanowiska leżącego po stronie słowackiej (BURAKOWSKI i in. 1986). Gatunek związany ze świerkiem pospolitym *Picea abies* (L.) KARST. i jodłą pospolitą *Abies alba* MILL. Poławiany był na różnych fragmentach tychże drzew zasiedlonych przez ksylofagi głównie z rodzin *Cerambycidae* i *Scolytidae*.

Epuraea (Epuraea) neglecta (HEER, 1841)

- Nizina Mazowiecka: Wilga, 21 VIII 1992 – 1 ex., leg. JS.
- Nizina Wielkopolsko-Kujawska: Dzierawy ad Koło (CC38), 24 V 1997 – 1 ex., leg. TM.
Chociaż znany z 13 krain to jednak poławiany dość rzadko.

Epuraea (Epuraea) pallescens (STEPHENS, 1832)

- Bieszczady: Mików, 16 VII 1998 – 3 exx., 27 VII 1999 – 1 ex., wszystkie złowione w locie.
Pospolity gatunek podawany z 17 krain.

Epuraea (Epuraea) rufomarginata (STEPHENS, 1830)

- Puszcza Białowieska: Podcerkwy (FD83), 24 IX 1998 – 1 ex., na sęgu *Picea abies*.

Rzadki gatunek, znany z rozproszonych stanowisk w 11 krainach.

Epuraea (Epuraea) terminalis (MANNERHEIM, 1843)

- Bieszczady: Maniów (EV85), 13 VII 1998 – 12 exx., pod korą *Picea abies*; Mików, 8 VIII 1997 – 1 ex., na *Filipendula ulmaria* (L.) MAXIM., 13 VII 1998 – 2 exx., pod korą *Pinus sylvestris* L., 16 VII 1998 – 2 exx., w locie, 30 VII 1999 – 1 ex., w locie; Wola Michowa (EV85), 26 VII 1999 – 3 exx., pod korą *Abies alba*.
- Beskid Zachodni: Gorczański P.N., Dolina Kamienicy (DV49), 10 VI 1994 – 1 ex., leg. Sz. CZERWIŃSKI.
- Nizina Mazowiecka: Wilga, 2 VII 1992 – 1 ex., leg. JS.

Jeden z najczęściej poławianych gatunków z rodzaju *Epuraea* ERICHSON; znany z 15 krain.

Epuraea (Epuraea) unicolor (OLIVIER, 1790)

- Bieszczady: Mików, 8 VIII 1997 – 1 ex., na *Filipendula ulmaria*.

Jeden z pospolitszych gatunków, znany z 18 krain.

Epuraea (Epuraea) variegata (HERBST, 1793)

- Roztocze: Roztoczański P.N., Bukowa Góra (FB30), 7 VII 1999 – 5 exx., leg. SS.

Gatunek pospolity, podawany z 15 krain.

Meligethes bidens BRISOUT, 1863

- Bieszczady: Mików, 10 VII 1998 – 1 ex., na *Knautia arvensis* (L.).
- Wyżyna Lubelska: ad Polichna (EB93), 24 VII 1999 – 1 ex., na *Brassicaceae*; Mosty (FB83), 24 VII 1999 – 1 ex., na *Calamintha vulgaris* (L.).

Rzadko i pojedynczo poławiany gatunek, znany z rozproszonych stanowisk w 11 krainach.

Meligethes brunnicornis STURM, 1845

- Bieszczady: Mików, 15 VII 1998 – 1 ex., na *Stachys* sp., 16 VII 1998 – 1 ex., na *Echium vulgare* L.

Dość rzadko poławiany, wykazany z 10 krain.

Meligethes carinulatus FÖRSTER, 1849

– Beskid Zachodni: Białka - Maryniaki (DA00), VI 1999 – 1 ex., leg. SS.

W Polsce występuje prawdopodobnie na całym obszarze, ale znany jest na razie jedynie z 9 krain.

Meligethes denticulatus (HEER, 1841)

– Beskid Zachodni: Gorczański P.N., Dolina Kamienicy, 10 VI 1994 – 1 ex., leg. Sz. CZERWIŃSKI.

– Pojezierze Mazurskie: Nowa Wieś Ełcka (EE85), 15 V 1998 – 2 exx., na *Taraxacum officinale* WEB. (WIGG.); Puszcza Borecka, ad Lipowa Góra, 27 VII 1997 – 1 ex., leg. JG.

Jeden z częściej poławianych gatunków. Podawany z 15 krain.

Meligethes flavimanus STEPHENS, 1830

– Pojezierze Pomorskie: rez. „Bielinek“ (VU46), 10 VI 1999 – 1 ex., leg. JG.

Gatunek ten należy do wielkich rzadkości. Większość danych z Polski pochodzi z końca XIX i początków XX wieku. Znany z 5 południowych krain.

Meligethes pedicularius (GYLLENHAL, 1808)

– Kotlina Nowotarska: Gliczarów Górny (DV36), 23 VII 2001 – 3 exx., na *Lamiaceae*.

W Polsce jest jednym z najpospolitszych gatunków, podawanym z 18 krain.

Meligethes matronalis AUDISIO et SPORNRAFT, 1990

– Beskid Zachodni: rez. „Na Policy”, 21 V 1998 – 1 ex., na *Lunaria rediviva* L., leg. SS., det. J. JELINEK.

Stosunkowo niedawno opisany gatunek (AUDISIO, SPORNRAFT 1990). Znany dotychczas z nielicznych stanowisk, z Hiszpanii, Francji, Szwajcarii, Włoch, Węgier, Słowenii, Chorwacji i Turcji. Jako roślina żywicielska podawany jest wieczornik damski *Hesperis matronalis* L. (AUDISIO 1993). Gatunek bardzo podobny do *Meligethes subaeneus* STURM, od którego różni się przede wszystkim bardziej wypukłym przedpleczem i mocniej wydłużonymi pokrywami. Poza tym przestrzenie między punktami na pokrywach są u *M. matronalis* przeważnie bardziej błyszczące, z mniej wyraźną mikrorzeźbą. Gatunek nowy dla fauny Polski.

Meligethes morosus ERICHSON, 1845

- Bieszczady: Mików, 3 VIII 1997 – 4 exx., na *Lamium album* L., 25 VII 1999 – 2 exx., na *Stachys palustris* L.; Wola Michowa, 27 VII 1999 – 1 ex., na *L. album*.

Gatunek ten prawdopodobnie zasiedla cały kraj, jednak znany jest dotąd tylko z 9 krain.

Meligethes planiusculus (HEER, 1841)

- Pojezierze Pomorskie: rez. „Bielinek”, 10 VI 1999 – 2 exx., leg. JG.
Dość rzadko zbierany gatunek, znany z 8 krain.

Meligethes ruficornis (MARSHAM, 1802)

- Wyżyna Lubelska: ad Polichna, 24 VII 1999 – 1 ex., na *Apiaceae*.

Jeden z najpospolitszych i najliczniej poławianych przeze mnie gatunków. Z całą pewnością rozsiedlony jest na terenie całego kraju, ale dotychczas wykazany tylko z 10 krain.

Meligethes subaeneus STURM, 1845

- Nizina Mazowiecka: Wilga, 16 VIII 1993 – 1 ex., leg. JS.
- Wyżyna Lubelska: ad Polichna, 24 VII 1999 – 1 ex., na *Apiaceae*.
Pospolity gatunek, podawany z 12 krain.

Meligethes symhyti (HEER, 1841)

- Pojezierze Pomorskie: rez. „Bielinek”, 10 VI 1999 – 2 exx., leg. JG.
Dość pospolity gatunek, znany z 14 krain.

Meligethes tristis STURM, 1845

- Pojezierze Pomorskie: Niemieńsko ad Drawno (WU59), 17 VII 2000 – 1 ex.; rez. „Bielinek”, 10 VI 1999 – 2 exx., leg. JG.
Bardzo często poławiany gatunek, ale dotychczas wykazany z 11 krain.

Omosita colon (LINNAEUS, 1758)

- Pojezierze Mazurskie: Lidzbark Warmiński (EF60), 7 IV 1985 – 1 ex., leg. TM.
Gatunek poławiany dość często, znany z 17 krain.

Nitidula bipunctata (LINNAEUS, 1758)

- Nizina Mazowiecka: Szumin ad Łochów (ED33), 9 IV 1991 – 1 ex., leg. TM; Wilga, 29 IV 1992 – 1 ex., leg. JS.

W Polsce szeroko rozmieszczony jednak zbierany raczej rzadko. Wykazany z 14 krain.

Soronia grisea (LINNAEUS, 1758)

- Bieszczady: Mików, 3 VIII 1997 – 1 ex., w locie.
Pospolity gatunek, znany z 20 krain.

Ipidia binotata REITTER, 1875

- Bieszczady: ad Muczne (FV24), 2 V 1995, 5 exx., leg. L. BUCHHOLZ et M. OSSOWSKA.

W ostatnich latach dość często poławiany, wykazany z 15 krain.

Cyllodes ater (HERBST, 1792)

- Roztocze: Roztoczański P.N., „Bukowa Góra”, 7 VII 1999 – 4 ex., leg. SS.
Dość rzadki chrząszcz, znany dotychczas z 9 krain.

Cychramus luteus (FABRICIUS, 1787)

- Beskid Zachodni: Gorczański P.N., Dolina Kamienicy, 10 VI 1994 – 3 exx., leg. Sz. CZERWIŃSKI.
- Pojezierze Mazurskie: Lidzbark Warmiński, 14 VII 1985 – 2 exx., leg. TM.
Jedna z najpospolitszych i najliczniej zbieranych łyszczynek, jednak dotychczas stwierdzona tylko w 13 krainach.

Cryptarcha strigata (FABRICIUS, 1787)

- Nizina Mazowiecka: Wilga, 24 VII 1992 – 1 ex., 4 IV 1992 – 1 ex., 22 VIII 1993 – 1 ex., wszystkie leg. JS.
Gatunek zbierany raczej rzadko, znany dotąd z 14 krain.

Glischrochilus quadrisignatus (SAY, 1835)

- Nizina Mazowiecka: Wilga, 22 VIII 1993 – 1 ex., leg. JS.
Jest to kolejna, już 5 kraina, w której stwierdzono ten bardzo ekspansywny gatunek.

Pityophagus ferrugineus (LINNAEUS, 1761)

- Tątry: Dolina Strążyska, 16 VI 1991 – 1 ex., leg. A. MELKE.
Dość często poławiany gatunek. Wykazany z 16 krain.

SUMMARY

The paper presents distribution data on 36 species of sap beetles in Poland. Among them *Eपुरaea muehli* REITT. collected in Wilga (Mazowiecka Lowland) and Białowieża Primeval Forest, as well as *Meligethes matronalis* AUDISIO et SPORNRAFT collected in reserve „Na Policy” (Western Beskid Mts.) are recorded for the first time from Poland. The paper gives new localities of some species of *Nitidulidae* from the following zoogeographical regions: Białowieża Primeval Forest (3 species), Bieszczady Mts. (9), Nowotarska Dale (2), Kraków-Wieluń Upland (1), Lublin Upland (3), Mazowian Lowland (7), Mazurian Lakeland (4), Pomeranian Lakeland (3), Roztocze (2), Western Beskid Mts. (5), Wielkopolska-Kujawy Lowland (2), and Tatra Mts. (2).

PIŚMIENICTWO

- AUDISIO P. 1993: *Coleoptera Nitidulidae – Kateretidae*. Fauna D'Italia. Edizioni Calderini, Bologna. 971 ss.
- AUDISIO P., SPORNRAFT K. 1990: Taxonomie, Ökologie und Verbreitung von *Meligethes coracinus* auctt. mit Beschreibung einer neuen Art (*Coleoptera: Nitidulidae*). NachrBl. bay-er. Ent., **39** (3): 70-75.
- BURAKOWSKI B., MROCZKOWSKI M., STEFAŃSKA J. 1986: Chrząszcze *Coleoptera – Cucujo-idea*, cz. 1. Kat. Fauny Polski, Warszawa, XXIII, **12**: 1-266.
- KUBISZ D. 1994: Materiały do znajomości rozszedlenia w Polsce niektórych gatunków *Nitidulidae* (*Coleoptera*). Acta ent. sil., **2** (2): 45.
- LASOŃ A. 1999: Nowe stanowiska polskich *Kateretidae* i *Nitidulidae* (*Coleoptera*). Wiad. entomol., **17** (3-4): 169-173.
- LASOŃ A. 2003: *Meligethes jelineki* AUDISIO, 1976 – nowy dla fauny Polski gatunek chrząszcza oraz nowe dane o rozszedleniu przedstawicieli rodziny *Nitidulidae* (*Coleoptera*) na Podlasiu. Wiad. entomol., **21** (4) [2002]: 205-212.